

TÜRKİYE'DE ÇOCUKLAR HAKLARI İÇİN HAREKETE GEÇTİ

8. Çocuk Forumu ve Çocuk Hakları Kampanyası

Çocuk Forumu'na Genel Bakış

Bu yıl Sekiz'incisi düzenlenen Ulusal Çocuk Forumu'nda 162 kız ve erkek çocuk 18–21 Kasım 2007 tarihinde Ankara Kızılcahamam'da bir araya gelerek karşılaştıkları sorunları ve kendilerini ilgilendiren konularda tartışmışlardır. Forum'un amacı çocukların kendilerini ilgilendiren her konuda seslerini duyurmakları ve kendi alanlarında görüş ve düşüncelerini paylaşmalarını sağlamaktır.

Her yıl olduğu gibi bu yıl da Türkiye'deki 81 ilin her birinden bir kız ve erkek çocuk kendi illerindeki Çocuk Hakları Komitesi'nin üyeleri olarak ülkedeki çocukları temsil etmekteydi. Toplantının yapıldığı otelin lobisi, Forum'un başlamasından hemen önce canlı bir hareketliğe ve heyecana tanık oldu. Fotoğrafların ve broşürlerin gazete kupürlerinin çocuk hakları ile ilgili tanıtım malzemelerinin yer aldığı stantlarda toplanan komite üyeleri yıl boyunca gerçekleştirdikleri faaliyetleri sundular. Bu arada çeşitli illerden gelen çocuklar aralarında sohbet ederek görüşlerini ve deneyimlerini paylaştılar.

Türkiye'nin 73 milyonluk nüfusunun üçte biri 18 yaşından küçükler oluşturmaktadır. Türkiye Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi (ÇHS) 1990 yılında imzalamasına ve 1995 yılında onaylamasına karşın çocuk hakları konusunda istenildiği ölçüde duyarlılık sağlanamamıştır. Bu nedenle 2006 yılında düzenlenen 7. Uusal Çocuk Forumu'nda çocuk haklarının tanıtımı ve yaygınlaştırılması amacıyla

Bu proje, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Avrupa Birliği'nin mali katkısı ve UNICEF'in teknik desteği ile yürütülmektedir

Bu proje Avrupa Birliği tarafından desteklenmektedir

Türkiye Cumhuriyeti

Bu yayında yer alan ifadeler Avrupa Komisyonu'nun resmi görüşlerini temsil etmemektedir

katılımcı çocuklar tarafından ulusal kampanya başlatılmış, kampanyanın yürütüleceği 25 il çocuk hakları konusunda yaptıkları örnek çalışmalar ve çocuk dostu il adayı olmaları kriterlerine göre seçilmiştir. Kampanyayı destekleyenler ise TC Hükümeti, UNICEF, AB ve Algida idi. Kampanyadan amaçlanan çocukların haklarını ve bu haklarını nasıl arayacaklarını bilmelerini sağlamak, yetişkinleri ve diğer çocukları hakları konusunda bilgilendirerek çocuk hakları konusundaki bilinç ve duyarlılığı geliştirmektir.

Çocuk Hakları Komiteleri, ülkedeki bütün illerde çocuk hakları konusunda bilinç ve duyarlılık sağlama çabalarını güçlendirmek amacıyla, TC Hükümeti'nin konu ile ilgili görevlendirdiği SHÇEK ve UNICEF'in de desteğiyle oluşturulmuştur. İlk Çocuk Forumu da aynı yıl gerçekleştirilmiştir. Çocuk Hakları Komitelerinin çalışmaları bu alanda ilerleme sağlamış ve Türkiye aynı alanda son on yıl içinde önemli mesafe kat etmiştir. Ancak daha yapılacak çok iş vardır. Forum sırasında özellikle çocukların katılım hakları vurgulanmıştır. Bundan kastedilen çocukların kendilerini ilgilendiren konularda görüş ve düşüncelerini duyurabilmeleridir. Bu olmadıkça çocukların eğitim, sağlık korunma ve diğer alanlardaki hakları da eksik kalacaktır. Kısacası çocuk katılımı ÇHS'nin yaşama geçirilmesi açısından son derece önemlidir.

Forum'a katılan her bir çocuk toplantıya kendi özgün ve olumlu damgası vurmuştur. Çocukların yanı sıra Forum'da yetişkinler de yer almıştır. Bunların arasında SHÇEK'in merkez ve illerdeki yöneticileri, ülkede ÇHS'nin uygulanmasını izlemek ve desteklemekle görevli kişilerle UNICEF ve medya temsilcileri de bulunmaktaydı.

Hiçbir çocuk dışlanmaya ve şiddete maruz kalmamalıdır; hiçbir çocuk sokaklarda çalışmamalıdır. Her çocuk okula gidebilmelidir ve katılım çocukların da hakkıdır. Bunlar, Rifat Cankat ve Hazal Hürman tarafından yapılan açılış konuşmaları dahil olmak üzere Forum'da dile getirilen başlıca konulardır. Forum'a katılan çocuklar tüm illerdeki komiteleri temsil etmekteydiler. Söz alan çocuklar dinleyicilere kendi illerindeki kampanya etkinlikleri sonuç verecekse, bunun için yetkililerin daha fazla destek vermeleri gerektiği dile getirildi. Bugün birçok komitenin bir ofisi bile yoktur.

Sürekli destek gereksinimine dikkat çeken Hazal ve Rifat çocuk hakları konusunda temel mesajları destekleyen önemli etkinlikler gerçekleştirildiğini vurguladılar. Kampanya çocukların kendi başlarına çeşitli etkinlikler gerçekleştirme karşılıklı görüşme iletişim kurma ve karar süreçlerine katılma yeteneklerine sahip olduklarını ortaya koymuştur. Açılış sırasında yapılan konuşmalarında gerek SHÇEK Genel Müdürü İsmail Barış gerekse UNICEF Türkiye Temsilcisi Yardımcısı Lila Pieters çocukların bizzat kendilerinin gerçekleştirdikleri etkinliklerin taşıdığı büyük önemi vurguladılar. Lila Pieters formunda şunları söyledi: "Hep birlikte başardıklarınız gerçekten çok etkileyici. Sizi kendi kampanyanızı yürütmek üzere serbest bıraktığımızda biz

yetişkinlerden daha iyi yapıyorsunuz. Katılım hakkı anahtardır. Ancak ne yazık ki birçok yetişkini çocuk katılımına ikna etmek hala güçtür ve bu nedendir ki haklarınızı aramaya biz yetişkinlerin desteğiyle devam etmeniz gerekiyor. Bu yılki Çocuk Hakları Kampanyası'nda sağladığınız başarı ilerlediğimizi göstermektedir. Ancak bu çabalarımızı gelecek yıllarda da sürdürmemiz gerekmektedir.”

SHÇEK Genel Müdürü İsmail Barış tarafından aktarılan bir anekdotun çocuklara verdiği mesaj çok açıktı: çocukların kalkıp sözlerini söylemeleri gerekir ve biz de onların haklarına sahip çıkıyoruz, bu kampanyada tanık olduğumuz tam tamına budur.

Forum sırasında çocuklar ve yetişkinler dahil bütün katılımcılar açısından önemli bir olay da ikinci gün cereyan etti. Forum'un ikinci günü Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin kabulünün 18. yıl dönümüne ve Çocuk Hakları gününe denk geliyordu. Bu gün dolayısıyla bütün çocuk delegeler, Çankaya'ya Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül ün yanına çıktılar. Böylece Çocuk Hakları Komiteleri temsilcileri çalışmalarını sunmak üzere Sayın Cumhurbaşkanı ile görüşme fırsatını buluyorlardı. İki Kampanya temsilcisi, yaptıkları konuşmalarda çocukların çalışmalarını ve kararlılıklarını dile getirdi ve yetkililerden destek istedi. Çocuklar Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül'e hitap ederken şunları söylediler "Evet biz çocuğuz, ama Türkiye'nin çocuklarını etkileyen konularda yetişkinlerle birlikte çalışmaya da tam anlamda yeterliyiz". Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül ise bütün illerden temsilcilerin orada olmasından büyük memnuniyet duyduğunu ve bu önemli çalışmalarını sürdürmeleri gerektiğini dile getirdi.

Forum sırasında gerçekleştirilen diğer etkinlikler arasında resim yarışması, çalıştaylar, grup tartışmaları ve tüm illerin katıldığı 2008 yılı eylem planlarının hazırlanması yer alıyordu.

Çocuk Haklarının Tanıtımı ve Yaygınlaştırılması Kampanyası

Tüm Türkiye'de Çocuk Hakları komiteleri enerjik ve dinamik biçimde çalışmış, görevlerini coşkuyla yerine getirmiştir. Çocuklar kendi ÇHS çalışmalarını hazırlamış, dağıtmış ve bu çalışmalarını,

toplantılarda festivallerde sokaklarda ve okullarda tartışmıştır. Çocuklar, hakları için harekete geçmiş, yetişkinlerden ve yetkililerden bu konuda destek istemiştir.

Forum sırasında her ildeki Komite elde ettikleri kazanımları aktarmış, birçoğu bunu yaparken müzik ve slayt gibi araçlardan da yararlanmıştır. Türkiye'deki çocuklar, 2007 yılı içinde çocuk hakları konusunda bilinç ve duyarlılık geliştirmek için çok sayıda etkinliğe imza atmıştır. Sanat yarışmaları, TV tartışmaları, çocukların haklarının ne kadar bilincinde olduklarına ilişkin araştırmalar, üniversitelerde gerçekleştirilen paneller ve yerel kültür festivallerindeki standlar bu etkinliklerden bazılarıdır. Kimi Çocuk Hakları komiteleri özel olarak sokaklarda çalışan/yaşayan çocuklarla ilgilenirken diğerleri çocuk hakları alanındaki açılımları için yerel özel sektörü de çalışmalara gitme yoluna gitmiştir. Birçok Komite çocuklar ve yetişkinler arasındaki bilinç ve duyarlılık geliştirme çalışmalarında kullanılmak üzere kendi materyallerini geliştirmiştir.

Çocuk forumlarının en son 8'incisi gerçekleştirilmiştir ve son Forum'da gündeme getirilen önemli bir konuda Forum'un formatıdır. Forum, en başta çocukların, sonrada çocuk hakları uğraşını destekleyen az sayıda yetişkinin toplantısıdır. Bir sonraki yıl Forum yeni bir formata kavuşacaktır. stenilen, yaptıkları işlerle çocuklar için bir farklılık yaratabilecek konumda olan politika ve karar sahipleriyle doğrudan diyalog kurulmasıdır. Bu doğrultudaki görüşlerden biri il valilerini de diyalog kapsamına almaktır. Bu, örneğin *En İyi Çocuk Dostu İl* kapsamında bir yarışma düzenlenerek sağlanabilir. Bu yılın kampanyası, bir çok yönüyle, yerel/il yetkililerinin desteğinin temel önem taşıdığını ortaya koymuştur. Böyle bir destek bir çok çocuğun gündelik yaşamında değişiklik yaratabilecek ve çocuk haklarının yerel düzeyde gelişmesini sağlayabilecektir. Yapılabilecekler arasında her okulda bir çocuk kulübü kurulması, yerel Çocuk Hakları Komitelerine çalışmaları için yer verilmesi ve çocukların karar süreçlerine katılmaya davet edilmeleri yer almaktadır.

Çocuk Hakları Komitesi Ofisi

Yerel yetkililerin Komitelere verecekleri desteğin merkezi önemi, bu desteğin bilinç ve duyarlılık geliştirme ve olumlu yönde değişiklikleri gerçekleştirme bakımından yaşamsal katkısı çocuklar tarafından defalarca dile getirilmiştir. Kimi illerde Komiteler bir yer bulmayı başarmıştır. Örneğin Konya'da Vali çalışmalara destek vermiş, komiteye toplantılarını yapıp belgelerini muhafaza edebileceği bir yer sağlamıştır. Bunun gibi yer bulabilen başka Komiteler de vardır. Ancak kimi komitelerin henüz bir yeri yoktur ve bu da çalışmalarını güçleştirmektedir. Çocuk Hakları Komitelerinin kendi yerlerinin olmasının önemi göz ardı edilemez. Böyle bir yere sahip olduklarında çocuklar daha etkin çalışabilmekte, kendi statülerinin ve çocukların karar süreçlerine katılım hakları konusunda yetkililere belirli bir mesaj iletilmiş olmaktadır. Konya'dan Çocuk delegeler, kampanya başladığı sıralarda kendilerine yer sözü verildiğini, bunun önce gerçekleşmediğini belirtmişlerdir. Ancak çocuklar konu üzerinde ısrarcı oldular ve birkaç ay sonra başarı kazandılar. Benzer deneyimlere diğer bazı Komiteler de sahiptir. Yetkililer, ancak sürekli ısrarlar sonucu yer tahsisine yönelmektedir. Belirli bir ofise sahip bütün komiteler, bunun planlama çalışmaları ve diğer etkinlikler açısından taşıdığı önemi belirtmiş ve yer tahsisinden dolayı duydukları minnettarlığı dile getirmişlerdir.

Özel Sektör Desteği

Kampanya ve Çocuk Forumu finansal olarak Algida tarafından desteklenmiştir. Özel sektörün bu katılımı kimi çocukları kendi yerelliklerindeki özel sektör kuruluşlarından benzer destek arayışına yöneltmiştir. İstanbul'da Çocuk Hakları Komitesi, kendi çalışmalarını ve rolünü anlatan özel bir sponsorluk dosyası hazırlamış ve özel şirketlerde temaslarında bu dosyadan yararlanmıştır. Nakit

bağış almada güçlüklerle karşılaşılrsa bile toplantıların yapılmasında yardımcı olan aynı bağışlar elde edilebilmiştir. Halen bu komite, gerek çocuk hakları gerekse komite çalışmaları hakkında bilgilendirme amaçlı, yüzden fazla çocuğun katılacağı büyük bir toplantı için destek sağlamaya çalışmaktadır. İstanbul'daki komitenin eş başkanı ve aralık ayında New York'ta yapılacak *Çocuklar İçin Uygun Bir Dünya +5* toplantısında Türkiye'yi temsil edecek olan Rifat'ın sözleriyle "Komite ve çalışmalarımız hakkında insanlar daha fazla bilgi sahibi oldukça ilerde özel şirketlerden daha kolay destek sağlayacağını düşünüyoruz". BM Genel Kurulu, eğitimde evrensel, sağlıklı yaşam, HIV/AIDS'e karşı mücadele ve çocukların korunması gibi konularda gerçekleştirilecek interaktif yuvarlak masa toplantılarına katılmak üzere 20 çocuğu davet etmiştir.

Sokakta Yaşayan ve/veya Çalıştırılan Çocuklar

Ülkenin görece küçük illerinden olan Amasya'da kampanya sırasında çeşitli girişimler ve etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Komite, ildeki bütün okullarda çocuk kulüpleri kurulmasını sağlamıştır. Bu kulüpler, çocukların gidip oyun oynayabildikleri, başka çocuklarla ve yetişkin bir danışmanla sohbet edebildikleri ortamlardır. Amasya dahil çeşitli illerdeki Çocuk Hakları Komiteleri sokaklarda yaşayan ve/veya çalıştırılan çocuklarla da ilgilenmiştir. Forum'da ilini temsil eden 10 yaşındaki Beyza Nur Uğun artık il merkezinde sokakta tek bir çocuk bile kalmadığını ve bu durumun kendisini mutlu ettiğini belirtti. İldeki Komite okul müdürleri, sosyal hizmet görevlileri ve polisle bir işbirliği mekanizması oluşturmuştur. Çocuklardan biri sokakta çalıştırılan bir çocuk gördüğünde önce çocukla konuşuyor, sonra okul müdürüne başvuruyor, ardından sosyal hizmet görevlileri ve polis aracılığıyla çocuk ve ailesi ile görüşülüyordu. Bu müdahalenin ardından çocuklar yörelerindeki okullara kaydolmuşlardır. Komitenin başkanı 13 yaşındaki Mirkan Özdemir, eskiden sokaklarda çalışıp şimdi okula giden çocuklara arkadaşlarının nasıl yardımcı olduğunu anlatırken konuya tam anlamında sahiplenmiş görünüyör.

Kültür Festivalleri

Çocukların yaratıcılıklarını ortaya koyan bir başka olgu ise, çocuk haklarını tanıtmaya amaçla mevcut kültürel festivallerin yerel ozanlar, ürünler veya adetler aracılığıyla kullanılmasıdır. Kampanya illerinden kimileri, Komitenin faaliyetlerini ve çocuk haklarını tanıtmaya amaçla yerel

kültür festivallerinden yararlanmışır. Buda göstermektedir ki gelenekler yalnızca çocuk katılımını engellemez; yenilikçi biçimlerde yaklaşıldığında, tersine çocuk haklarının daha yaygın biçimde tanınmasına da hizmet edebilir.

Muğla İlinde Çocuk Hakları Komitesi yerel uçurtma festivali sırasında çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Festival sırasındaki etkinliklerden ve toplanan kalabalıktan hareketle çocuk haklarına ilişkin çeşitli yarışmalar ve faaliyetler düzenlemişler, diğer çocukları da bu çalışmalara katılmışlardır. Karaman'da çocuklar Türk ozanı Yunus Emre ile ilgili yerel bir festivalde çeşitli

etkinlikler düzenlemişlerdir. Ülken güneydoğusundaki Gaziantep'te her yıl yapılan Antep fıstığı festivaline büyük kalabalıklar toplanmaktadır.

İdeki çocuk hakları komitesi bu fırsattan yararlanmak için yerel yetkililerle temasa geçmiştir. Birkaç toplantının ardından çocuklara festivalde bir stant açmak için izin verilmiştir. Anlatılanlara göre büyük bir başarı kazanılmış, çocukların standı festivaldeki en iyi, en eğlenceli stant övgülerine hak kazanmıştır. Festival sırasında Gaziantep komitesinde çocuklar konuşmaları sırasında birçok öğretmen kendi okulundan çocuklarla birlikte çocuk kulübü kurma çalışmaları başlatma kararı aldı.

2007 yılı büyük İslam düşünürü Mevlânâ'nın doğumunun 800. yıl dönümüdür. Mevlânâ'nın türbesi bugün Konya'dadır. Bugün Konya, kutlamalarının ve Mevlevi düşüncesinin merkezi durumundadır. Bu yılki festivalde binlerce ziyaretçi ile birlikte aralık ayında gerçekleşmiştir. Konya çocuk hakları komitesi halen sıkı bir çalışma içerisinde olup; bu festival vesilesiyle çocuk haklarının tanıtımını en iyi nasıl yapılabileceği konusunda fikir geliştirmektedir.

8. Çocuk Forumu umut dolu biçimde seyretmiştir ve bütün katılımcılar çocuk haklarını tanıtmayı sürdürme kararlılıklarını dile getirmiştir. Forum'a delege olarak katılan 162 çocuk evlerine birbirlerinden daha çok şey öğrenmiş olarak ve çalışmalarını daha

bir kararlılıkla sürdürme isteğiyle dönmüştür. Bu yılın çocuk hakları tanıtım kampanyası, yetişkin yaşlardaki karar vericilerin çocuklarla diyaloga girmesinin ne kadar önemli olduğunu ve yetişkinlerin çocuklara kendi işlerini düzenlemeleri için izin vermeleri halinde çocukların neler yapabileceklerini bir kez daha göstermiştir.